

Здравни заведения

1. Понятие

! структури на националната система за здравеопазване, в които медицински и немедицински специалисти *осъществяват дейности по опазване и укрепване здравето* на гражданите.

Въпросът:

Какво всъщност обединява тези заведения?

аптеки, оптики и дрогерии – продават свързани със здравеопазването продукти (лекарствата всъщност на концентрирано, „материализирано“ лечение – ако се вземат без лекарско предписание, се прескача ЛЗ)

НЕЛК и НЦПОЗ – финансирани от държавата структури, които имат различни функции: НЕЛК – контролно-експертни, НЦПОЗ – консултативно-контролни. здравните кабинети – могат да бъдат уподобени на „мини“ ЛЗ.

Изводът:

това, което може би обединява здравните заведения, е:

- не попадат в групата на здравните органи (не осъществяват управление на здравеопазването);
- не попадат в групата на лечебните заведения (не осъществяват лечебна дейност или осъществяваната от тях лечебна дейност има обслужващ характер – здравните кабинети).

2. Видове

2.1. Националните центрове по проблемите на общественото здраве

а) обща характеристика:

- *се създават, преобразуват и закриват* от Министерския съвет;
- *правен статут*: юридически лица на бюджетна издръжка (второстепенни разпоредители с бюджетни кредити към министъра на здравеопазването);
- ръководи се и се представлява от *директор*, който заема длъжността въз основа на конкурс, обявен от министъра на здравеопазването;

б) компетентност:

- провеждане на *проучвания, оценки, експертизи, анализи и прогнози* в областта на опазване на общественото здраве;
- предотвратяване, ограничаване и ликвидиране на *епидемии* от заразни болести;
- организиране, управление и координация на медицинската помощ при бедствия, аварии и катастрофи на територията на Република България;
- оценка на риска и неблагоприятното влияние на факторите на жизнената среда върху индивидуалното, семейното и общественото здраве;
- лабораторни изследвания и експертизи;
- защита на лицата от действието на йонизиращите и нейонизиращите лъчения;
- промоция на здраве и интегрирана профилактика на болестите;
- експертна и консултативна помощ на РЗИ;
- експертна, консултативна и методическа помощ на лечебните и здравните заведения;
- планиране и провеждане на научна и научно-приложна дейност;
- държавен здравен контрол в случаите, предвидени в закон;

- учебна дейност;
- събиране, обобщаване и анализиране на информацията от дейността на регионалните здравни инспекции;

в) приходи:

- субсидии от републиканския бюджет;
- дарения и завещания;
- други бюджетни приходи от:
държавни такси;
научноизследователска и експертна дейност;
такси за следдипломно обучение.

2.2. Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК)

а) обща характеристика:

- *правен статут*: юридическо лице на бюджетна издръжка (второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на здравеопазването) със седалище София;
- ръководи се и се представлява от *директор*, който заема длъжността въз основа на конкурс, обявен от министъра на здравеопазването;

б) компетентност:

- осъществява експертни, контролно-методически и консултативни дейности по *експертизата на работоспособността*.

2.3. Здравни кабинети

създават се в:

- детските градини и училищата;
- специализираните институции за предоставяне на социални услуги: домове за деца, домове за възрастни хора с увреждания, социалните учебно-професионални центрове, домове за стари хора, приюти и центрове за временно настаняване.

правна уредба:

Наредба № 3 от 27.04.2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата;

дейност:

- дейности по профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;
- медицинско обслужване на спешните състояния при децата и учениците до пристигането на екип на центъра за спешна медицинска помощ.

Дейността на здравните кабинети се осъществява от:

медицинска сестра или фелдшер с образователно-квалификационна степен специалист или бакалавър;

правоспособен лекар или специалист по хигиена на детско-юношеската възраст, педиатрия или обща медицина.

Те трябва да са преминали следдипломно обучение по проблемите на профилактиката и промоцията на здравето в Националния център по хигиена, медицинска екология и хранене (НЦХМЕХ) и Националния център по общественото здраве (НЦОЗ) и по оказване на първа помощ при спешни състояния в център по спешна медицинска помощ.

лекарите, медицинските сестри или фелдшерите от амбулаториите за първична медицинска помощ в съответното населено място – осигуряват дейността на здравните кабинети в детските заведения и училищата в селата;

- изисквания за откриване:

минималният брой ученици, обслужвани от един медицински специалист, е 800 (когато в две или повече училища, намиращи се на територията на една община, учат по-малко от 800 ученика, медицинският специалист може да обслужва и повече от едно училище).

минималният брой деца в детско заведение, обслужвани от един медицински специалист, е 60 (когато в две или повече детски заведения, намиращи се на територията на една община, се отглеждат и възпитават по-малко от 60 деца, медицинският специалист може да обслужва и повече от едно детско заведение);

- конкретни действия:

провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите фактори в детските заведения и училищата;

организиране и участие в регионални, национални и международни програми, свързани с профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;

организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците;

участие в образователното и професионалното ориентиране на учениците при преминаване в по-горна степен на обучение;

наблюдение на физическото развитие и определяне на физическата дееспособност на децата и учениците;

участие в подготовката, подбора и провеждането на различните форми на отпочиване, туризъм и обучение на децата и учениците;

регистриране на здравното и имунизационното състояние на децата и учениците в здравно-профилактичната карта, въз основа на данните, получени от личния (семеен) лекар на детето или ученика;

организиране и провеждане на профилактични и противоепидемични дейности за предотвратяване възникването и ограничаване разпространението на заразните и паразитните заболявания в детското заведение и училището;

водене и съхраняване на документацията на здравния кабинет.

+ медицинският специалист вписва в здравно-профилактичната карта на детето или ученика данни относно: 1. извършените от личния (семеен) лекар имунизации съгласно Имунизационния календар на Република България; 2. резултатите от проведените профилактични прегледи.

+ при съмнение за инфекциозно заболяване на дете в детското заведение или ученик в училище медицинският специалист от здравния кабинет уведомява родителите и личния (семеен) лекар на детето или ученика.

2.4. Оптики

а) обща характеристика:

- *ръководят се* от лица с придобито висше образование с образователно-квалификационна степен "магистър" по професионално направление "Медицина" с призната специалност по очни болести или от лица с професионална квалификация по професиите "техник по очна оптика" или "оптик - оптометрист" и с най-малко една година стаж по специалността;

- *регистрират се* в РЗИ;

б) компетентност:

- *здравна консултация* по проблемите на зрението;
- предприемане на мерки за *корекция* на зрението, предписани от лекар;
- *изработка и продажба на очила* и материали за очна оптика.

2.5. Аптеки

- *ограничение в броя на аптеките:*

Право да извършва търговия на дребно с лекарствени продукти има физическо или юридическо лице, регистрирано като търговец по българското законодателство или по законодателството на държава членка, което е сключило трудов договор или договор за управление на аптеката с магистър-фармацевт, а в предвидените от закона случаи - с помощник-фармацевт, като на територията на Република България може да открие не повече от 4 аптеки (чл. 222, ал. 1 ЗЛПХМ). Когато лицето е магистър-фармацевт и е ръководител на аптеката, не е необходимо представянето на трудов договор или договор за управление на аптеката.

Право да открият *аптека за задоволяване на собствените си нужди* имат (чл. 222, ал. 4 ЗЛПХМ):

- лечебните заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения, които осъществяват болнична помощ;
- лечебните заведения за болнична помощ;
- центровете за психично здраве, центровете за кожно-венерически заболявания и комплексните онкологични центрове;
- хосписите със стационар.

- *здравно заведение, в което се извършват следните дейности:*

- съхраняване, приготвяне, опаковане, контролиране, даване на консултации, отпускане по лекарско и без лекарско предписание на разрешени за употреба в Република България на
- лекарствени продукти,
- медицински изделия,
- диетични храни за специални медицински цели и храни за кърмачета и преходни храни, както и хранителни добавки,
- козметични и санитарно-хигиенни средства по списък, определен от министъра на здравеопазването;

- *подробно за техния статут и организация:*

Наредба № 28 от 9 декември 2008 г. за устройството, реда и организацията на работата на аптеките и номенклатурата на лекарствените продукти

(например: Аптеката задължително има външен надпис "АПТЕКА", изписан на бял фон с тъмни букви)

(например: Аптеки могат да се откриват в помещения със самостоятелен вход, разположени на първи надземен етаж – с изключение на аптеките на лечебните заведения: за болнична помощ, диспансери и хосписи със стационар)

- *разрешение:*

Разрешение за търговия на дребно с лекарствени продукти в аптека се издава от изпълнителния директор на ИАЛ въз основа на заявление по образец (чл. 228, ал. 1 ЗЛПХМ).

Аптеките, които извършват търговия на дребно с хранителни добавки, диетични храни за специални медицински цели, храни за кърмачета и преходни храни, подлежат на контрол по реда на Закона за храните (чл. 229а, ал. 2 ЗЛПХМ).

- *изисквания:*

разполага с обзавеждане с гладки повърхности, които могат да бъдат бързо и лесно почиствани и дезинфекцирани;

обзавеждането в аптеката и неговото разположение трябва да осигуряват на работещите в нея лесен достъп до лекарствените продукти;

работните места в приемното и асистентското помещение се организират по начин, позволяващ осъществяването на контрол от магистър-фармацевта върху работата на помощник-фармацевта;

забранява се съхраняването на лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества, в приемното помещение;

не се допуска поставянето в аптеката на химическа тоалетна;

Аптеката не може да бъде затворена за повече от 30 дни в рамките на една календарна година поради отсъствие на ръководителя ѝ (чл. 236, ал. 1 ЗЛПХМ).

При прекратяване дейността на лицето, получило разрешение за откриване на аптека, лекарствените продукти могат да бъдат продадени на лица, получили разрешение за търговия на едро с лекарствени продукти (чл. 237 ЗЛПХМ).

- *независимост на фармацевта:*

Всеки фармацевт е независим при вземане на решение, свързано с осъществяването на професионалните му задължения, за което носи съответната отговорност. Работодателят и ръководителят на аптеката са длъжни да зачитат правата на фармацевта.

За неправилно приготвен и/или отпуснат лекарствен продукт и за настъпилите последици носи отговорност фармацевтът, който го е приготвил и/или отпуснал.

2.6. Дрогерии

- *дейности:*

продажба на лекарствени продукти, които се отпускат без лекарско предписание

продажба на продукти и стоки със значение за здравето на човека

(хранителни добавки – храни, предназначени да допълнят нормалната диета и които представляват концентрирани източници на витамини и минерали или други вещества с хранителен или физиологичен ефект, използвани самостоятелно или в комбинация, които се пускат на пазара в дозирани форми, като капсули, таблетки, хапчета и други подобни, на прах, ампули с течност и други подобни течни или прахообразни форми, предназначени да бъдат приемани в предварително дозирани малки количества.);

(храни със специално предназначение – храни, които поради специфичния си състав или начин на производство ясно се разграничават от храните за нормална консумация)

(козметични продукти!!! – всяка субстанция или препарат, предназначен за контакт с различните външни части на човешкото тяло - кожа (епидермиса), коса, нокти, устни и външни полови органи, или със зъбите и лигавицата (мукозната мембрана) на устната кухина, изключително или преди всичко с цел тяхното почистване, парфюмиране, промяна на външния вид и/или корекция на миризмите и/или предпазване и поддържане в добро състояние);

(биоциди от група I "Дезинфектанти и общи биоциди" и група III "Биоциди за борба с вредители" - активно вещество или биоциден препарат. Биоцидният препарат съдържа едно или повече активни вещества във форма, готова за употреба, предназначен да унищожава, задържа, обезврежда или предпазва от действието на вредни организми чрез химични или биологични метод)

продажба на медицински изделия

- *регистрация:*

РЗИ издават удостоверения за регистрация на дрогериите.

Съответните РЗИ водят и поддържат публични регистри за издадените от тях удостоверения за регистрация на дрогерии. В 7-дневен срок от издаването на удостоверение за регистрация на дрогерия съответната РЗИ изпраща до Министерството на здравеопазването информация за издадения акт. Министерството на здравеопазването води и поддържа на интернет страницата си публичен национален регистър на издадените удостоверения за регистрация на дрогерия

- *подробно за техния статут и организация:*

Наредба № 29 от 9 декември 2008 г. за условията и реда за организация на работата в дрогерията;

дрогерии могат да се откриват в помещения със самостоятелен вход, разположени на първи надземен етаж, с осигурен достъп за инвалиди. Минималната обща площ на дрогерията е 30 кв. м и светла височина на помещенията не по-малко от 2,50 м. Дрогерията има следните помещения: приемно, складово и санитарен възел, функционално свързани помежду си

- *изисквания:*

Забраняват се:

продажбата на лекарствени продукти, медицински изделия и продукти и стоки със значение за здравето на човека извън помещенията, разрешени за ползване;

приготвянето на лекарствени продукти в дрогерията;

продажбата и съхранението в дрогерията на продукти, извън посочените в закона;

продажбата на лекарствени продукти с нарушена първична и/или вторична опаковка;

тютюнопушенето в дрогерията;

поставянето на продуктите и стоките директно върху пода на помещенията.

Нормативни актове:

Закон за здравето – 33;

Закон за лекарствените продукти в хуманната медицина – ЗЛПХМ;

Наредба № 3 от 27.04.2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата;

Наредба № 28 от 9 декември 2008 г. за устройството, реда и организацията на работата на аптеките и номенклатурата на лекарствените продукти

Наредба № 29 от 9 декември 2008 г. за условията и реда за организация на работата в дрогерията.

Литература:

Къндева, Е. Публична администрация. С. Сиела, 1997.

Лазаров К., Д. Костов. Административно право на НРБ, Свищов, 1988.